MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Lauri Kontro

Toimituspäälliköt
Jussi Martikainen
Tiina Taipale

Kun naapureitaan ei pääse pakoon, olisiko parasta tuntea heidät edes joten kuten. **ASTA HEINONEN NAAPURIMAISTAMME SAVON SANOMISSA**

Kontrolli hyvä, luottamus parempi

Poliittisilla päättäjillä ja hallinnolla on kyky tuottaa uusia lakeja ja asetuksia loputtomasti.

Monet hyvääkin tarkoittavat normit muuttuvat usein toteutusvaiheessa monimutkaisiksi ja lisäävät hallintoalamaisten taakkaa kohtuuttomasti. Tarpeellisestakin hallinnosta tulee byrokratiahimmeli, josta selviäminen on lähes mahdotonta.

Järjestäytyneessä yhteiskunnassa toki tarvitaan säädöksiä ja niiden toteuttamista pitää myös valvoa. Eri asia on, kuinka paljon niitä todella tarvitaan.

Usein paisuvaa hallintoa perustellaan EU:sta tulevilla asetuksilla ja direktiiveillä. On totta, että EU:n koneisto on vähintäänkin yhtä aktiivinen säädösten laadinnassa kuin kotimaisetkin päättäjät.

Maatalous on EU:n säädöstehtailussa erityisasemassa. Maaseudun tukihenkilöverkoston ohjausryhmän puheenjohtajan, psykologi Pirkko Lahden mukaan maataloutta säätelevä byrokratia on psykologin silmin suorastaan painajaismaista (MT 9.1.).

Viimeisimpiä EU:n tuottamia säätelykukkasia on pysyviä nurmia koskeva päätös. Maatiloille päätös merkitsee sitä, että pelloilla, joilla on kasvatettu nurmea viisi vuotta peräkkäin, ei voisi viljellä tulevaisuudessa mitään muuta.

Kaikkea ei kuitenkaan voi laittaa EU:n syyksi, ja paisuvan byrokratian kanssa painitaan muuallakin kun maataloudessa.

EU-komission mukaan jopa kolmasosa EU-lainsäädäntöön liitetystä hallinnollisesta rasituksesta johtuu kansallisesta täytäntöönpanosta. Esimerkiksi ruokaturvallisuudessa jäsenmaat eivät ole käyttäneet hyväkseen mahdollisuutta vähentää pienyritysten taakkaa. (MT 29.12.)

Esimerkiksi pienten teurastamojen etujärjestö Suomen Teurastamoyrittäjät perää joustavuutta ja maalaisjärkeä säädösten tulkintaan. Niitä tulkitaan pienten teurastamojen kohdalla samalla tavalla kuin suurissakin yrityksissä.

Tiukka valvonta rassaa henkisesti ja se tulee pienille ja keskisuurille yrityksille myös kalliiksi. Yrittäjien mielestä lihantarkastuksesta laskutettavat summat ovat kohtuuttomia ja epäoikeudenmukaisia. (MT 12.1.)

Orimattilalainen Vainion teurastamo maksaa lihantarkastuksesta 16 000 euroa kuukaudessa. Lasku tulee samankokoisena, vaikka teurastustoiminta olisi pysähdyksissä.

Maa- ja metsätalousministeri Petteri Orpo (kok.) lupasi syyskuussa Seinäjoella puuttua viljelijöiden byrokratiataakkaan.

Tarkastuksia hoitavan Elintarviketurvallisuusviraston Eviran yksikönjohtaja Eeva-Riitta Wirta muistuttaa, että toiminta on lakisääteistä. Lisäksi EU-asetus velvoittaa, että tarkastukset ovat maksullisia ja maksut vastaavat kustannuksia. Laitosvalvonnasta laskutetaan erikseen.

Evira laskuttaa tarkastuseläinlääkärien ja lihantarkastajien kuukausipalkat kerrottuna 1,95:llä. Kertoimen avulla kustannetaan tarkastuksiin liittyvä hallinto.

Teurastamot eivät ole ainoita, joita tiukka valvonta koskee. Samanlaista viestiä tulee myös muilta pieniltä elintarvikeyrittäjiltä.

Byrokratian paisuminen kohtuuttomaksi on toki huomattu säädöksiä sorvaavien päättäjienkin keskuudessa. Lupauksista huolimatta byrokratiatalkoissa ei ole päästy puheita pidemmälle.

Vaikka byrokratian purkaminen näyttää olevan paljon vaikeampaa kuin sen rakentaminen, pitää seuraavan hallituksen ottaa byrokratiatalkoot tosissaan ohjelmaansa.

Leninin sanotaan opettaneen aikoinaan hallinnon periaatteita lauseella: Luottamus hyvä, kontrolli parempi. Kehityksen suuntaa on tältä osin aika muuttaa.

Kuinka paljon säätelyä todella tarvitaan?

Kaikkien kaveri

Suhdanteet vaihtuvat politiikassa nopeasti. Viime eduskuntavaaleissa tyrmäystappion kokenut keskusta paistattelee nyt ylivoimaisena gallup-ykkösenä.

Kun eduskuntavaaleihin on aikaa vain muutama kuukausi, hakevat kaikki puolueet asetelmia paitsi vaaleihin, myös niiden jälkeen käytäviin hallitusneuvotteluihin. Tästä on nyt eniten iloa keskustalle ja sen puheenjohtajalle Juha Sipilälle.

Sipilä on tällä hetkellä todennäköisin tuleva hallitustunnustelija ja pääministeri. Puolue toisensa jälkeen nimeääkin keskustan mieluisimmaksi hallituskumppanikseen.

Kokoomuksessa maahan haikaillaan porvarihallitusta. Vasemmistoliiton puheenjohtaja Paavo Arhinmäki taas rakentelee puheissaan keskustan ja SDP:n kanssa kansanrintamaa.

Aivan uusia ja kauniita ajatuksia keskustasta ajattelee myös vihreiden puheenjohtaja Ville Niinistö. Niinistö haluaa eroon puolueiden vastakkainasettelusta ja rakentamaan Suomeen elävää maaseutua yhdessä keskustan kanssa (MT 12.1.).

Muutos Niinistön ajattelussa on merkittävä.

Kun vaalikauden alussa vasemmistopuolueet marssivat ulos tuskaisista hallitusneuvotteluista, hallitustunnustelija, kokoomuksen puheenjohtaja Jyrki Katainen halusi korvata ne keskustalla. Ei ole varmaa, olisiko hallitusta syntynyt sille pohjalle muutenkaan, mutta tuolloin Ville Niinistö torjui keskustan jyrkästi.

Vihreiden tapa toimia Kataisen ja Alexander Stubbin (kok.) hallituksissa ei ollut omiaan vahvistamaan puolueen asemaa toivottuna hallituskumppanina. Kun vihreät syksyllä jätti hallituksen, julkiset surunvalittelut jäivät vähiin.

Vaali- ja hallituspeliin kuuluu, että kaikki puolueet haluavat olla nyt keskustan ja Juha Sipilän kavereita. Vihreiden ja vasemmistoliiton ongelmana saattaa olla, etteivät muut halua niiden kanssa hallitukseen ihan pienestä pakosta.

VIERASYLIÖ

Kauppapolitiikassa on menossa suurten odotusten vuosi

Monenkeskisissä neuvotteluissa on vanha jengi koolla taas. Dohan kierrokselle odotetaan viimein ratkaisua, mutta uusia eväitä on vähän tarjolla. EU:n kahdenkeskisissä neuvotteluissa ei uusia ratkaisuja odoteta tänä vuonna.

Merkittävää edistystä pitää kuitenkin saada aikaiseksi, jotta tärkein neuvottelu (TTIP) saataisiin oleellisista osiltaan kasattua Obaman kaudella.

Balin ratkaisu vuosi sitten käynnisti uuden aikakauden monenkeskisissä neuvotteluissa. Vuodessa ei ole saatu juuri mitään ihmettä aikaan. Yksi takaraja taas ylitettiin, ja Intia sai uudelle kansalliselle ruuantuotannon tukiohjelmalleen väliaikaisen hyväksynnän.

EU:n ja USA:n välisissä TTIP-neuvottelussa korostuu kahden kaupan suurvallan halu pitää kiinni asemastaan pelisääntöjen luojana. Riittääkö omien asemien puolustaminen kannusteeksi menestykseen neuvotteluissa, konkretisoituu tulevan vuoden aikana.

Maatalous ytimessä

Monenkeskeisissä kauppaneuvotteluissa maataloudella on yllättävän suuri rooli. Keskeisistä neuvottelukysymyksistä ei ole ratkaistu vielä mitään. Keskusteluiden päällimmäisenä kysymyksenä on ollut ambitiotaso.

Se, kuinka vähän halutaan muutoksia maatalouden suojaamisessa, vähentää mahdollisuuksia muiden tuotteiden markkinasuojausten purkuun.

Perinteisesti maataloudessa keskustellaan tullien alentamisen ja tuntikiintiöiden kasvattamisen rinnalla markkinoita häiritsevistä (amber) ja markkinoita vähemmän häiritsevistä (vihreistä) tuista.

Lisäksi kiintiöillä yms. ohjelmilla rajattuja markkinoita häiritseviä ”sinisiäkin” tukia sallitaan. Edellisten kierrosten tapaan WTO:n jäsenmaat sitoutuvat vähentämään markkinoita häiritseviä tukia.

Tyypillisiä kiellettyjä ja vähentämisvelvoitteen piirissä olevia tukimuotoja ovat tuotantoon sidotut tuet.

Historiallisista syistä kehitysmailla ei ole ollut vähentämisvelvoitteiden piirissä olevia tukia. Vasta Balin neuvottelujen yhteydessä Intian ruokaturvaohjelma on selkeä rajatapaus, jossa julkisilla ostoilla tuetaan viljamarkkinaa ja varastoja puretaan ruoka-avuksi köyhille.

Vientituen eri muotojen tasapuolinen arviointi on ollut EU:lle tärkeä neuvottelukysymys. Vientituen kanssa samaan viennin edistämiseen päästään luotottamalla vientiä, käyttämällä valtion vientiyrityksiä vientiin tai antamalla elintarvikkeita ruoka-apuna.

EU on omassa maatalouspolitiikassaan rajannut vientituen käytön vain markkinakriisien hoitoon. Perinteiset valtion vientiyritysten käyttäjät ovat myös luopuneet organisaatioistaan.

Investointisuoja on vain pieni osa neuvottelua.

Vastasuuntaa ovat kulkeneet Kiina ja Intia, jotka ovat rakentaneet valtion vientiorganisaatiot vientinsä tukemiseen.

Intian ohjelma panttasi neuvottelujen Balin jatko-ohjelman etenemistä pitkälle syksyyn, kunnes Intia ja USA pääsivät sopuun väliaikaisesta hyväksynnästä.

Genevessä on nyt vajaa vuosi aikaa valmistella Post-Bali -ohjelma esiteltäväksi Nairobissa WTO:n seuraavassa ministerikokouksessa ensi joulukuussa.

TTIP sotkeentui investointisuojaan

EU:n ja USA:n väliset neuvottelut saatiin EU:n päässä jumiin investointisuojakeskustelulla. Viime keväänä komissio avasi julkisen kuulemisen lukkiutuneen tilanteen avaamiseksi. Kuulemiseen komissio sai lähes 150 000 vastausta.

Komissio on luvannut julkaista kuulemisesta yhteenvedon ja tehdä omat johtopäätöksensä. Jo nyt kauppakomissaari on halunnut olla rakentava kannanotoissaan, joilla haetaan uusia malleja investointisuojan ongelmaratkaisuun.

Investointisuoja on vain pieni osa neuvottelua. On harmi, että muut oleelliset asiat ovat jääneet vuodeksi sivuun.

Maatalouden osalta perinteiset kysymykset koskevat markkinoille pääsyä ja sen kehittämistä. Geenimuunnellut organismit ja hormonien tai lääkeaineiden käyttö tuotannossa tuottavuuden parantamiseksi ovat saaneet komission vetäytymään kuoreensa. ”Emme neuvottele kuluttajan suojaa heikentävistä kysymyksistä” on liiankin usein kuultu komission vastaus.

Toisaalta USA:n puolelta ovat neuvottelujen lobbaajat tehneet hyvin selväksi, että hyväksyttävää ratkaisua ei synny, jos uusia markkinoita ei pystytä neuvotteluissa avaamaan Yhdysvaltalaisille viljelijöille.

Kilpailukykyä ennen ratkaisuja

Jo toista vuotta kestäneissä selventävissä keskusteluissa USA:n kanssa on käynyt selväksi, että merkittävin osa kaupankäynnin esteistä on erilaisissa kauppaa rajoittavissa säädöksissä, onpa kyse sitten maidon pastörointiajasta tai lämpötilasta, ruhojen pintadesinfioinneista, torjunta-aineiden hyväksynnästä tai gm-lajikkeiden turvallisuudesta.

TTIP-neuvotteluissa ei keskustella tukijärjestelmistä. Neuvottelutulosta ei kuitenkaan voida hyväksyä, jos emme toimi tasa-arvoisessa markkinaympäristössä.

EU:n viljelijät ja jalostava teollisuus ovat lähtökohtaisesti heikoilla tuotantovolyymien kilpailukykyisyydessä. Tukijärjestelmät ja tuotantokriteerit kasvattavat tuottavuuseroa USA:n eduksi.

Samaan aikaan, kun EU on irrottanut tuottajien saamaa tukea tuotannosta WTO-sitoumusten mukaisesti, on USA lisännyt vähentämisvelvoitteen piirissä olevia tukimuotojaan.

USDA:n arvion mukaan markkinavakuuttamiseen käytetään seuraavien vuosien aikana kolmannes enemmän vähentämisvelvoitteen piirissä olevaa tukea kuin mitä WTO-neuvotteluissa on esitetty USA:lle tukikatoksi.

EU:n on kiinnitettävä erityistä huomiota oman elintarvikeketjunsa kilpailukykyyn ja menestystekijöihin, jotta tasapainoiseen ratkaisuun voidaan päästä.

Pidättäytyminen maantieteellisten alkuperämerkkien puolustamiseen ei riitä takaamaan EU:n omalle tuotannolle saati sitten suomalaisille viljelijöille markkinoita tuontia avattaessa.

JUHA RUIPPO

Kirjoittaja on kauppapolitiikasta vastaava johtaja MTK:ssa.

PÄIVÄN KUVA

HELENA OKKONEN

Lumikettu aterialla

Erittäin harvinainen lumikettu on nähty Sotkamon Parkualla aterioimassa. Muitakin erikoisia lumieläimiä saattaa näin runsaan tykkylumen maisemissa tavata, kun tarkkaan katsoo.

Päivän kuva -ehdotuksia voi lähettää MT:n toimitukseen osoitteeseen lukijankuva@maaseuduntulevaisuus.fi. Julkaistuista kuvista maksetaan palkkio.

KOLUMNI: JUKKA KOIVULA

Lukioverkon tulevaisuus on tasa-arvoasia

Jyväskylän Tikkakoskella protestoitiin eilen tiistaina kaupungin aikeita lakkauttaa Tikkakosken lukio.

Opiskelijoiden viesti kuntapäättäjille ja opetusministerille on selvä: pieni lukio pärjää laadukkaalla opetuksella.

Suuruuden ekonomia ei aina tuota tavoiteltuja tuloksia, eikä mittakaavaedun hakeminen palvele laadukasta koulutuspolitiikkaa.

Pienten ja myös keskisuurten lukioiden olemassaolon oikeutus on ollut vaakalaudalla Kataisen–Stubbin hallitusten valtakaudella.

Vuosi sitten keväällä puhuttiin 500 oppilaan yksiköistä, joihin lukio-opetuksen järjestäminen keskitettäisiin.

Tämä tarkoittaisi monen pienen ja keskikokoisenkin paikkakunnan kohdalla oman lukion itsenäisyyden menettämistä.

Vuoden 2014 lopulla sosiaalidemokraattinen opetusministeri Krista Kiuru vakuutti Maaseudun Tulevaisuuden haastattelussa, ettei pieniä lukioita sittenkään uhkaa lakkautusaalto.

Laajempia hartioita pyrittäisiin hakemaan yhteistyöllä isojen lukioiden kanssa, ministeri hahmotteli.

Monet koulutuspolitiikan vaikuttajat ja lukioiden rehtorit ovat sitä mieltä, että pudotuspeli on jo käytännöllisesti katsoen käynnissä.

Merkittävä osa Suomen lukioista on putoamassa kyydistä. Enimmäkseen ne ovat pieniä maaseutulukioita.

jukka.koivula@maaseuduntulevaisuus.fi

Parin viime vuoden aikana lukioverkon uudistamisvaateet, ja myös vaatimukset sen merkittävälle karsimiselle, ovat voimistuneet.

Koska toisen asteen koulutuksen järjestäminen ei lukeudu kuntien lakisääteisiin tehtäviin, saatetaan kunnissa joutua tekemään ikäviä päätöksiä vähenevän rahan toimiessa konsulttina.

Merkittävä osa Suomen lukioista on putoamassa kyydistä. Enimmäkseen ne ovat pieniä maaseutulukioita. Lukion lähtiessä myös yläkoulu saattaa olla liipaisimella.

Toisaalta itsenäisissä pienissä kunnissa on yleensä väkevä tahto pitää omasta opinahjosta kiinni.

Tukalin tilanne lienee kuntaliitoksilla isompiin kaupunkeihin liittyneiden lakkautettujen kuntien lukioilla.

Toisen asteen koulutuksen järjestämisluvat menevät Suomessa uusiksi 2017 alussa.

Tuolloin vanhat luvat lakkaavat, ja toiminta käynnistyy uusien pohjalta.

Tänä keväänä eduskunta käsittelee kahta hallituksen esitystä, jotka koskevat järjestämisluvan myöntämisen kriteereitä sekä rahoitusta.

Järjestäjäverkon uudistamisesta haetaan säästöjä 69 miljoonan, ja rahoitusuudistuksesta 191 miljoonan euron edestä.

Yhteensä 260 miljoonan euron säästöt vastaavat noin kymmentä prosenttia toisen asteen koulutuksen kokonaisrahoituksesta.

Lukioverkon tulevaisuus on paitsi koulutuspolitiikkaa, myös leimallisesti tasa-arvoasia.

Lukioverkon liiallinen karsiminen johtaisi tilanteeseen, jossa maaltamuutto keskuksiin alkaisi entistä nuoremmalla iällä.

Monen pitäisi opetella asumaan omillaan jo 15-vuotiaana. Jotkut ovat valmiimpia itsenäiseen arkeen siinä iässä, toiset eivät.

Maalta kaupunkiin muuttavan nuoren asuminen pitäisi pitkälti kustantaa vanhempien tilipussista, sillä toisen asteen opintotuki on pieni.

Jos vanhempien varallisuus ei riitä ylimääräisten vuokrakustannusten maksamiseen, voi nuoren opintie katketa seinään jo varhain.

Suomen eri osissa asuvien peruskoulunsa päättävien kohdalla ei enää voida puhua tasaveroisista mahdollisuuksista, mikäli edellä hahmoteltu kehityskulku toteutuu.

Lukiokoulutusta ei kannata keskittää liikaa.

Ei ole järkevää ajatella, että opiskelijamenestys paranisi yksikkökokoa mekaanisesti kasvattamalla.

Laatuerot Suomen eri lukioiden välillä ovat vähäisiä, joten keskittämistä ei voi perustella paremmalla opetuksella. Tulos selviää VATT:n tutkimuksesta, jossa arvioitiin lukioiden laatua vuosina 2002–2013.

Maaseutulukioille on annettava mahdollisuus kehittää toimintaansa ja hakeutua entistä tiiviimpään keskinäiseen yhteistyöhön. Nykyteknologia tarjoaa tässä kosolti uusia mahdollisuuksia.

Suomi on väkiluvultaan pieni, mutta pinta-alaltaan laaja maa Euroopan pohjoisimmalla laidalla.

Monipuolinen ja kaikki väestöryhmät läpäisevä koulutus- ja kansansivistystyö on ollut keskeisessä roolissa, kun Suomi on noussut köyhästä agraariyhteiskunnasta yhdeksi maailman menestyneimmistä valtioista.

Koulutuspolitiikan suunta vaikuttaa jatkossakin syvällisesti kansakuntamme tulevaisuuteen.

Koska meitä suomalaisia on vain vähän, on meidän hyvä olla fiksuja.

LEHTIKATSAUS

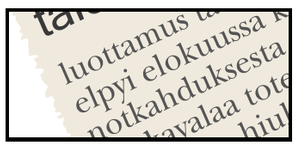

Säästöt voivat tehdä kipeääkin

Raimo Sailas ennakoi **Helsingin Sanomissa** pakkosäästöjä valtion talouteen.

”Eurokriisin seurauksena Suomikin luopui pari vuotta sitten osasta budjettisuvereniteettiaan: hätääntyneesti säädettiin laki, jonka mukaan julkisen talouden rakenteellinen alijäämä ei saa ylittää puolta prosenttia bruttokansantuotteesta. Tänä vuonna ja lähivuosina tuo katto on ylittymässä reippaasti.

Julkisen talouden kestävyysvajeen suuruudeksi Suomen Pankki arvioi 4 prosenttia bruttokansantuotteesta eli 8 miljardia euroa. Eläkeuudistus pienensi arvioita, mutta huonontuneet talouden kasvunäkymät kasvattivat niitä. Kun verotusta ei ole järkevää enää kiristää, on uudella hallituksella väistämättä edessään poikkeuksellisen työläs menojen karsinta. Sen rinnalla Kataisen ja Stubbin hallitusten säästöpäätökset ovat olleet lastenleikkiä.

Äänestäjien on syytä varautua siihen, että säästöpäätökset koskettavat lähes kaikkia kansalaisia, osin kipeästikin. Ne ovat kuitenkin välttämättömiä paremman tulevaisuuden edellytysten turvaamiseksi.”

Valtion leipä on liian leveä

Lapin Kansan mukaan valtion palkat ovat karanneet.

”Julkisesta sektorista on tullut palkkajohtaja. Kun verorahoista yhä suurempi osuus menee palkkoihin, rahaa joudutaan ottamaan pois palveluista. Jos palkkakehitys olisi ollut julkisella sektorilla samanlainen kuin yksityisellä puolella, julkiset menot olisivat olleet noin 850 miljoonaa euroa nykyistä pienemmät 2013.”

”Valtion leipää on perinteisesti totuttu pitämään pitkänä ja kapeana. Kumpikaan ei pidä paikkaansa. Valtion työntekijöitä on joutunut kilometritehtaalle ja esimerkiksi Lapissa julkisen sektorin työntekijä tienaa paremmin kuin saman pätevyyden omaava yksityisen sektorin työntekijä.”